

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Summula clarissimi iurisco[n]sultissimiq[ue] viri
Raymundi**

Raimundus <de Pennaforti>

Colonie, 4.III. 1502

VD16 R 168

Quomodo surdi [et] muti [con]trahu[n]t

urn:nbn:de:hbz:466:1-31223

Summula Raymūdi.

Preceptū ecclesie. Sz p̄na pbat. qz ex tali reuelatōe generat patri vel m̄ri irref
uerētia a filijs illis illegitimis. qd̄ est p̄tra p̄ceptū dei. qz d̄r in euāgelio. Nō
nora patrē z matrē. Sed si p̄trahūt matrimoniū cum alijs legitimis. hoc
est solū p̄tra p̄ceptū ecclesie. q̄ videt q̄ nō debeat eis reuelari. Ibi r̄ndet q̄
vnūq̄d̄z illorū est p̄ceptū dei. nā de p̄mo habet in decē p̄ceptis z in euang
gelio vbi d̄r. honora patrē z matrē. De sc̄do habet in Leui. vbi enumeran
tur duodecim p̄sone inter quas nō detet p̄trahi matrimoniū p̄pter affini
tatē. ergo talis detet esse cautus vt p̄caueat hoc ne frater sic p̄trahat cū so
rore. neqz nepos cum nepte

.i. subtrahō s̄ ego raymūdi

Sic de sublato p̄tero in beo faciendum

.i. suffocat̄ puez s̄ mater

Ut si sit puer hic oppressus quem generauit

.i. occultādo .i. suā negligētā s̄ puez loco sui pueri

Sic abscondendo sua probra locans alienum

.i. clādestino s̄ tā dicitū

Hoc de secreto vitio tibi consilium dō

s̄ factū .i. notū

Est via plana tibi vicium si sit manifestum

Nec autor ponit tertiū casuz circa matrimoniū. in quo generat̄ pueri illi
legitimi. z vult q̄ si p̄tingit aliq̄n talis casus q̄ aliq̄ mulier est h̄ns pueruz
vnus āni vel dimidiū siue infante apud se interfecit vel oppressus. vel et
iam q̄ puer naturali morte moriat̄. tūc mulier timēs se p̄uari hereditate cā
pueri. vel timēs se aliq̄d̄ periculum mortis intrare. siue a viro interfici p̄pter
oppressionē pueri. tūc mulier volēs hoc periculū euadere abscondat illū pu
erū opp̄ssum z accipiat alibi aliū puerū alicui⁹ paup̄cule. z p̄cedat euz isto
puero alieno ac si ess̄ puer su⁹ p̄p̄rius vsqz ad etatē. tūc dubiū est qd̄ sit fa
ciendū cū isto puero. R̄ndet q̄ careat paterna hereditate. z si sumeret tunc
faceret rapinā pueris legitimis vel alijs ad thoz legitimū p̄tinētibz. Tūc
ibi (Est via plana) m̄gr̄ specificat dicitū suū dicens. si hoc factum est manife
stum q̄ sic egit tūc via est plana. scz q̄ nō admittit eū maritus ad heredita
tem. si aut̄ h̄ factū maneat secretū tūc mulier p̄ illū puez obseruat omēs res
tūc p̄ illo tal̄ mulier cruciabit̄ in inferno. qz fecit spoliū alijs legitimis filijs

Circa lrām nota. q̄ crimē etiā est vnus casus impediēs matrimoniū
p̄trahendū z dirimēs p̄tractū. vt si aliq̄s p̄mittit crimē manifestū. sicut ad
ulteriū vel h̄mōi. siue sit vir vel mulier. tūc tale crimē impedit matrimoniū
z dirimit p̄tractū. Exēpli gr̄a. vt si vir faceret adulteriū cū
alia muliere. z mulier p̄p̄ria scit hoc testibz p̄bare. tūc hoc crimē dirimit cō
tractū. z sic totaliter p̄t fieri diuortū. Et idē est dicendū de muliere. In q̄
bus casibz adultera p̄iūz reseruat̄ supra patuit

Sc̄do notādū. q̄ adhuc vltra p̄dictos casus alijs ponit casus impe
diens matrimoniū p̄trahendū z dirimens p̄tractuz. vt ponat q̄ aliq̄s vir
p̄ verba de p̄senti p̄trahat matrimoniū cū aliqua muliere. elapso aut̄ aliq̄
tpe eādē incognitā tradat suo p̄ sanguineo. licet inuētus sit alijs q̄ cum

ea solēnter celebrat matrimonium. mulier vero matrimonio coassumpto libere
 tertate circūfusa recedit ab eo petēs viro pōri copulari coram iudicio ipsi
 sum postulādo. tūc querit vtrū debet manere circa p̄mū vel circa secūdum
 Respondet q̄ viro pōri grauis penitētia est imponēda. mulier vero p̄pter
 honestatē moneat̄ et petat ne p̄mū viz. repetat. et ne cū secūdo maneat si cō
 tinēter viuere p̄t. Si vero p̄tinere nō p̄t tūc debet restitui pōri marito. et il
 le adulteriū p̄missum p̄ mulierē obijcere nō p̄t. q̄ cū sua volūtate tradita ē
 alteri viro licet inuite

¶ Ultimo notādū. ponat̄ in casu q̄ aliq̄s surdus vel mutus veniat ad
 ecclesiam cum muliere perens copulari et nō potest exp̄mere verba de pres
 senti. Tūc querit vtrū sacerdos illi debet mulierem copulare. R̄ndet̄ q̄ sic
 q̄ verba de presenti nō solū sunt de essentia matrimonij. sed etiā quādoq̄
 sufficit p̄sensu. q̄ talis mutus vel surdus p̄ signa manifesta p̄ ostendēs
 re p̄sensum matrimonij quātū ad p̄tractū. Et sic licet talis mutus non ex
 p̄imat verba de p̄senti. tū adhuc est desponsandus. saltē cū p̄bet signa eui
 dentia p̄sensum matrimonij ostēdentia. S̄z secus est de furibūdis et frenes
 ticis. q̄ isti nō possunt p̄trahere matrimonium durante tali infirmitate. sed
 cessante illa infirmitate et sanitate recuperata. tunc possunt licite p̄trahere
 matrimonium. vt infra dicitur

s̄ vxor s̄z pueri mar̄ s̄ puez .i. suscepti
Non mea sit mulier eius quem fonte leuauit
 .i. nuru āboy .i. masculus

Communi de consensu si vir mulierq̄
 s̄ castitatis .i. voueāt s̄ vir s̄ mulier

Votum solenne faciant. licet iste vel ista
 .i. societate legitī .i. dicant .i. nō posse deficere

Si consorte thori fateantur nolle carere
 s̄ firmis s̄ tale

Stat votum. punire reum iubet ardua pena
 .i. nō sua volūtate .i. mascul⁹ .i. aliq̄ h̄go

Si non sponte sua claustrum puer atq̄ puella
 .i. p̄pellit .i. introire .i. annus

Logitur intrare. cum debita venerit etas
 s̄ claustr⁹ .i. puez et puellā religiosoz

Exeat. exire si vult. nec eos tenet ordo
 .i. vxor .i. copulata ē viro

Femina si nupsit alij tua. te rediturum
 s̄ ex̄tis .i. ad domū viro s̄ mulier

Desperata domum. tibi redditur hec redeunti
 s̄ vxor s̄ ex̄tis .i. pueniēter s̄ tuā .i. associat̄ s̄ viro sc̄do

Illa tua licite post mortem iungitur illi
 s̄ sc̄dare s̄ m̄monij .i. p̄ficiē

Qui nupsit. nouus hic consensus. et integer implet

Summula Raymundi

Vindicta caret hec. quia mens non conscia fecit
.i. culpa s^c mulier .i. nō bñ mēte intēra .i. ppetrauit
.i. seruus .i. ancilla s^c aliqūe .i. de baptismo inuicē
Basculus aut mulier puerum de fonte leuantes
.i. mīmoniafr. .i. copularis .i. tales. .i. cupiūt
Legitime iungi si querunt non prohibentur
carnali .i. pacta s^c isti .i. diuidunt
Legitime copula celebrata non separantur
ego ray. phiteo. .i. filijs z filiabz pueros. .i. de sacro baptismo
Nolo meis pueris pueros q̄s fonte leuau
.i. mīmoniafr p̄ sed
Legitime iungi. fratres tamen atq̄ sorores
scz pueroz scz filijs z filiabz .i. p̄uentēter
Ipsorum copulare meis pueris bene possum
.i. de baptismo .i. filiū vel filiā s^c tua legitima
Si de fonte meum puerum susceperit vxor
.i. decedēte vxor s^c mulier legitima
Te moriente tua nec esse potest mea. nec tu
.i. decedēte .i. copulari. .i. vxori
De moriente mee poteris iungi mulieri
mīmonū s^c documēta. .i. post p̄tractū mīmonū
Extra contractum non stabunt ista. sed infra

Hic magister ponit alios casus viles z bonos circa matrimonium
Et vult tantum quō ad primam partem ponendo tria documenta ipsos
rum. **P**rimum est istud. si aliquis leuat puerum de fonte baptismatis
tunc matrem illius pueri leuati speleuans non potest sumere ad thorum
legitimum. Et ratio huius est ista. quia talis mulier est commater illius
et inter commatrem et compatrem est spiritualis amicitia que impedit
thorum legitimum q̄ non possunt mutuo copulari. **S**ecundum documē
mentum est istud. si vir et mulier ex communi consensu ambozū faces
rent vorum solenne sic q̄ vellent manere casti et continentēs. z vnum sup̄
positum illozū postea non possēt carere copula carnali. tunc ille qui est
fractor et transgressōr voti ille debet sumere penitentiam pro tali transgres
sione voti. **T**ertium documētum est istud. si aliquis puer non volū
tarie traditur ad claustrum anteq̄ habet vsū rationis z discretionis tūc
talis puer licite potest exire claustrum cum peruenerit ad debitos annos
id est ad annos discretionis si sibi placuerit. z hoc est verum si nondum fe
cit professionem. sed professione facta tunc talis puer est obligatus ad ordi
nem illum **T**unc sibi. (Femina si nupsit) magister intentum suum exes
quitur ponendo alium casum de matrimonio dicens sic. si vir legitimus
alicuius mulieris visitaret loca sancta. v̄puta Romam vel terram sanctā
vel equitaret contra paganos. z ille vir diu non rediret ad patriam. z mu
lier eius quereret ipsum cum magna diligentia. z tandem mulier infor

mareret q̄ vir eius esset mortuus. et sic mittit sibi alium virum desponsa-
re. tunc primo viro redeunte mulier tenetur secundum derelinquere. et tra-
sire ad primum. et si primus vir in eodem anno moreretur tunc mulier po-
test econuerso transire ad secundum virum. sed tunc de nouo debet fieri
sensus vtrozumq̄. quia quod prius factum est de illo mulier fuit inscia.

Tunc ibi (Sasculus aut mulier) magister ponit tria notabilia. Quo-
rum primum est. quando aliquis vir cum aliqua muliere leuat vnum pue-
rum de fonte sacri baptismi. tunc non inhiemus eos ad inuicem legitima-
ri. id est in thoro legitimo copulari. Deinde subdit secundum documen-
tum dicens. pueri mei non possunt copulari cum illis pueris quos ego
de fonte sacri baptismi leuaui. sed bene possunt copulari cum fratribus
et cum sororibus illius pueri leuati. Deinde magister subdit tertium
documentum dicens. si tua mulier legitima sumpsit puerum meum de
fonte sacri baptismi. tunc te moriente ego non possum illum sumere ad
thorum legitimum. et sic econuerso me moriente tunc tu non posses sumere
te meam vxorem ad thorum legitimum. Et ratio huius est ista. quia
ibi est amicitia spiritalis. que dirimit contractum et impedit contrahen-
dum matrimonium.

Circa litteram est notandum. q̄ duplex est votum. scz votum sim-
plex. et est quando aliquis vouet absq̄ magna deliberatione in occulto et non
in publico. vt si aliquis voueret q̄ in quartis ferijs noller portare linea ve-
stimenta vel aliquod huiusmodi. tunc illud votum non ligat quo ad hos
mines nec impedit matrimonium. Aliud est votum solenne. et illud vo-
tum fit cum magna deliberatione mentis et in facie ecclesie coram sacerdo-
te vel episcopo. vt quando aliquis sumit ordinem dyaconatus vel subdya-
conatus vel presbyteratus. tunc vouit castitatem deo et episcopo et hoc in
facie ecclesie. Et sic tunc illud votum dicitur esse solenne. et impedit matri-
monium. quia dicit Psalmista. Glouete et reddite. modo presens littera
intelligitur de voto solenni. quia hic de voto solenni est magna vis et non
de voto simplici. Pro quo notandum. q̄ adhuc votum simplex est duplex.
Nam quoddam est votum necessitatis. et quoddam est votum voluntatis.
Nam votum necessitatis dicitur illud sine quo nullus saluabitur. sicut
aut abrenunciare dyabolo et seruare fidem catholicam. Et illud votum
vouetur in cathedra puerorum. scz vbi abrenunciant dyabolo et pon-
tis eius. et similiter vouent seruare fidem catholicam. Et quotienscunq̄
aliquis transgreditur illud votum tunc peccat mortaliter. et pro illo ponit
tur illi penitentia. Sed votum voluntatis est bonum aliquod ad quod
aliquis homo non tenetur. quia sine isto potest saluus esse. et tamen si spon-
te et voluntarie se obligat ad istud votum. tunc postea tenetur illud ser-
uare et exequi. sicut est votum continentie. abstinentie. vel peregrina-
tionis. et similia. Et duo presertim exiguntur ad hoc q̄ talium vororum
fiat redemptio. scilicet causa. et superioris autoritas. Causa vt si ipse vo-
uens est senex. debilis. vel infirmus. Etiam requiritur superioris autoritas.
id est licentia. quia nemini propria autoritate licet redimere votum su-
um vel commutare.

Secundo est notandum. q̄ mulier non potest facere votum solenne absq̄